

NAŠA ONISKA SMOKVA

(D)efektne ekonomske politike

Nema tranzicijske zemlje s relativno većim trgovinskim deficitom, većom neuposlenošću radne snage i većim javnim sektorom od BiH

“Svako dobro stablo rađa dobrim plodom...”

Bh. “oniska, kriva smokva-bogalj rađa sitnim, retkim, spećenim plodom” (Ivo Andrić), dok irska, primjerice, rađa desetostruko većim plodom. Zašto zemlje iste veličine kao BiH (po površini i broju stanovništva) imaju, primjerice Irska, desetostruko veću proizvodnost? Zašto BiH ne smanjuje gospodarski jaz u odnosu na Sloveniju (da ne pominjemo Švicarsku, omiljenu poredbenu zemlju bh. političara)? Odgovore će dati međunarodna konferencija “Deset godina od Dejtona i dalje”, koja će se održati 20-21. oktobra 2005. u Ženevi.

Temeljni problem ekonomije je slaba mobiliziranost resursa. Radna snaga, zemlja i kapital nisu mobilizirani. Niska mobiliziranost i visoka poduposlenost mobiliziranih resursa rezultiraju slabom konkurentnošću ekonomije i vanjskotrgovinskim deficitom. Nema tranzicijske zemlje s relativno većim trgovinskim deficitom, većom neuposlenošću radne snage i većim javnim sektorom od BiH.

Nema vizije razvoja koja bi jasno kazala građanima gdje im je budućnost. Nema ni strategije provedbe vizije, pa je tekuća politika neutemeljena i u konačnici neučinkovita. Doba od 1996. do 2005. je doba deset loših godina ili dekade defektnih ekonomskih politika. Razdoblje od 2006. do 2015. moglo bi biti razdoblje deset dobrih godina, odnosno dekade efektivnih ekonomskih politika.

No, pored negativnih postoje i pozitivni rezultati politi-

ka iz razdoblja 1996-2005. - niska inflacija, umjeren vanjski dug i uravnotežen proračun - ali, mogli su se postići i uz znatno manje troškove. Da se monetarnim politikama barem uspjelo mobilizirati kapital, mogli bi ih nazvati uspješnima! No politika koja ne uspijeva mobilizirati resurse je loša politika. Ona ne može povesti BiH ni kroz prvu etapu ekonomskog razvoja, da ne pominjemo

Piše: dr. Vjekoslav DOMLJAN

onu drugu (produktivno korištenje resursa), ili treću (na znanju utemeljena ekonomija, koja ne izvozi kontejnere nego softvere).

Kapital je ostao nemobiliziran, ne samo zbog neadekvatne monetarne politike, nego i zbog nedostatka financijskih organizacija. Zakon u BiH ne omogućava osnovati štedionicu ili štedno-kreditnu udrugu. Ne omogućava ni osnovati mikrofinancijsku organizaciju koja bi bila profitna. Same banke opće prakse, tj. nespecializirane banke nisu u mogućnosti zadovoljiti sve potrebe građana i poduzeća, niti su zainteresirane za to.

Ključ rješenja je utemeljenje mnoštva privatnih poduzeća. Jedino ona i samo ona mogu riješiti nezaposlenost i podzaposlenost. Bez visokih stopa nastanka i nestanka poduzeća, tj. visokih stopa turbulencije, nema premještanja resursa iz jednih u druge djelatnosti, iz jednih u druga poduzeća. Pritom treba im “skidati s vrata” teški porezni teret temeljitim kresanjem javnog sektora.

Vvažno je poticati razvoj grozdova inovativnih, izvoznih malih poduzeća, tzv. izvoznih gazela. Uz to je potrebno otpočeti izgradnju cestovnih i informatičkih magistrala. Bez smanjenja transportnih i transakcijskih troškova nije moguće povećavati konkurentnost ekonomije. Bez toga se ne mogu formirati kičma i krvotok ekonomije, tj. stvoriti uvjeti za razvoj mnoštva malih uspješnih poduzeća.

Nitko i ništa, pa ni Dejtonski sporazum, ne smeta regionalnim vlastima da razvijaju poduzetničku ekonomiju. Za razvoj tradicionalne, upravljane ekonomije ključni nivo ekonomije je nacionalni, dok je za suvremenu, poduzetničku ekonomiju to regionalni nivo. Građani moraju svojim kolektivnim akcijama prisiliti odgovorne da pripaze bh. onisku smokvu i da njene obilnije plodove ravnomjernije dijele. Ili će gladovati i glasati no-gama.

(Autor teksta član je Asocijacije BiH 2005. i samostalni poslovni konsultant. Bio je istraživač na LSB u Londonu, sudjelovao je u radu Ekonomske komisije UN u Ženevi i Svjetskog ekonomskog foruma u Davosu)